

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет сценічного мистецтва
Кафедра майстерності актора

МАЙСТЕРНІСТЬ АКТОРА

Навчальна програма до курсу

Харків, ХДАК, 2024

УДК 792.02.028(073)

М 14

Друкується за рішенням науково-методичної ради
Харківської державної академії культури
(протокол № 10 від 28.03.2024 р.)

Рецензенти:

Леонід КОСМІН, заслужений працівник культури України, старший викладач кафедри майстерності актора ХДАК
Сергій ГОРОДЕЦЬКИЙ, заслужений артист України

Укладачі:

Народний артист України, доцент кафедри майстерності актора ХДАК
Олександр МОГИЛА

Заслужений артист України, старший викладач кафедри майстерності актора ХДАК
Павло КУЧИН

викладач кафедри майстерності актора ХДАК
Володимир ГОРИСЛАВЕЦЬ

М 14 Майстерність актора : навч. програма для 4 курсу ступеня «бакалавр» спец. 026 «Сценічне мистецтво», освітня програма «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно» / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т сценічного мистецтва, Каф. майстерності актора ; уклад.: О. Могила, П. Кучин, В. Гориславец. Харків : ХДАК, 2024. 39 с.

Навчальна програма «Майстерність актора» призначена для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня (4 курс) зі спеціальності 026 «Сценічне мистецтво» освітньої програми «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно». Головною метою навчальної програми є професійна підготовка майбутнього актора драматичного театру і кіно, озброєного знаннями та вміннями, які необхідні для вирішення широкого кола проблем з виховання професійних акторів для драматичних театрів, кіно і телебачення.

УДК 792.2.028(073)

© Харківська державна академія культури, 2024
© Могила О., 2024
© Кучин П., 2024
© Гориславец В., 2024

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ.....	4
АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ.....	8
ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	10
ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ.....	29
ПИТАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	30
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ ...	30
ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ	31
ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.....	35
ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА ...	37
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	37

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

1	Назва дисципліни	Майстерність актора
2	Викладачі	Могила Олександр Павлович Кучин Павло Захарович Гориславець Володимир Микитович
3	Контактні дані викладача (роб.тел., емейл)	oleksandr_mohyla@xdak.ukr.education pavlo_kuchyn@xdak.ukr.education volodymyr_horyslavets@xdak.ukr.education
4	Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	Обов'язкова
5	Рік підготовки	4
6	Семестр	7, 8
7	Лекції (год.)	-
8	Практичні (семінарські, лабораторні) заняття (год.)	227
9	Самостійна робота (год.)	503
10	Індивідуальна робота (год.)	20
11	Кількість кредитів	25
12	Загальна кількість годин	750
13	Види поточного контролю	Перевірка теоретичних знань, перевірка практичних знань, перегляд практичних показів
14	Вид підсумкового контролю	іспит

2. АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання

Навчальна дисципліна «Майстерність актора» покликана допомогти студентам оволодіти основними елементами майстерності актора у створенні художнього образу, надати базові знання в роботі актора в українській та західній класичній драматургії.

2.2. Пререквізити та пост реквізити дисципліни

«Майстерність актора» – обов’язкова навчальна дисципліна, яка є головною частиною загальної системи викладання фахових дисциплін, для виховання та різнобічного гармонійного розвитку фахівців спеціалізації «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно».

Набуті знання та уміння можуть бути використані при вивченні дисциплін «Сценічна мова», «Робота актора в поетичному театрі та кіно», «Сучасні театральні школи», «Специфіка роботи актора в кіно», «Специфіка роботи актора в музично-драматичному театрі».

2.3. Мета вивчення дисципліни – ідейна і професійна підготовка майбутнього актора драматичного театру і кіно, озброєного знаннями та вміннями, які необхідні для вирішення широкого кола проблем з виховання професійних акторів для драматичних театрів, кіно і телебачення.

2.4. Завдання вивчення дисципліни:

- оволодіти знаннями теорії акторського мистецтва;
- продовження роботи студентом над собою і перші спроби зрозуміти, осмислити і самому здійснити проникнення у внутрішній світ іншої людини;
- оволодіти навичками акторської техніки;
- сформувати досвід творчої діяльності в театрі та кіно.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни

У студентів мають бути сформовані наступні загальні та фахові компетентності:

Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК2. Здатність орієнтуватися у предметній області та розумітися на професійній діяльності.</p> <p>ЗК3. Здатність використовувати інформаційні й комунікативні технології.</p> <p>ЗК6. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети</p> <p>ЗК7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК10. Здатність приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.</p> <p>ЗК13. Здатність визначати та реалізовувати поставлені завдання і взяті обов'язки.</p> <p>ЗК14. Здатність удосконалювати і розвивати свій інтелектуальний та загальнокультурний рівень, домагатися морального і фізичного вдосконалення своєї особистості.</p> <p>ЗК15. Здатність приймати нестандартні рішення, вирішувати проблемні ситуації.</p> <p>ЗК16. Здатність к адаптації до нових ситуацій, переоцінці накопиченого досвіду, аналізу своїх можливостей.</p> <p>ЗК17. Здатність працювати в театральному колективі.</p>
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	<p>ФК1. Здійснювати акторську діяльність у соціально значимих міжнародних, регіональних, обласних, муніципальних театральних установах, спрямованих на художньо-естетичний розвиток усіх категорій населення.</p> <p>ФК2. Генерувати ідеї та здійснювати інтерпретацію сценічного образу (дійової особи вистави).</p>

	<p>ФК3. Аналізувати (усно і письмово) сценічний твір.</p> <p>ФК4. Вільно орієнтуватися в напрямках, стилях, жанрах, формах світового й українського сценічного мистецтва.</p> <p>ФК7. Оперувати специфічною системою виражальних засобів (пластично-зображальними, акторсько-виконавськими) при створенні та презентації сценічного образу.</p> <p>ФК8. Здійснювати вибір художнього твору (з подальшим його аналізом) для показу (демонстрації); визначати спосіб його інтерпретації.</p> <p>ФК9. Брати участь у громадських дискусіях стосовно питань з історії сценічного мистецтва, його актуального стану та тенденцій розвитку.</p> <p>ФК10. Оперувати новітніми інформаційними й цифровими технологіями в процесі реалізації художньої ідеї сценічного образу.</p> <p>ФК11. Викладати дисципліни, що пов'язані з майстерністю актора у загальноосвітніх школах, організаціях професійної освіти та додаткової освіти для дітей і молоді.</p>
--	---

У результаті навчання студенти повинні:

<p>Програмні результати навчання (ПРН)</p>	<p>ПРН1. У процесі навчання та професійної діяльності набути концептуальні знання, включаючи певні знання сучасних досягнень в сценічному мистецтві та виробництві;</p> <p>ПРН2. Вміти критично осмислювати основні теорії, принципи, методи і поняття у навчанні та професійній діяльності;</p> <p>ПРН3. Бути здатним реалізовувати державний стандарт і навчальні програми;</p> <p>ПРН5. Вільно володіти основними положеннями теорії майстерності актора та професійною термінологією.</p> <p>ПРН6. Надавати фахівцям і нефахівцям інформацію, ідеї та власний досвід в галузі професійної діяльності;</p> <p>ПРН7. Ефективно формувати комунікаційну стратегію;</p>
---	---

	<p>ПРН9. Приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах розвитку театрального мистецтва;</p> <p>ПРН10. Вільно застосовувати основні принципи творчого розвитку сценічного мистецтва, намагаючись впливати на соціокультурні зміни;</p> <p>ПРН11. Креативно мислити відповідно до проблематики сценічного мистецтва, генерувати ідеї, бути рішучим у провадженні нових стратегій;</p> <p>ПРН12. Розробляти інноваційні технології в аспекті акторської діяльності, застосовувати їх на практиці, безперервно підвищуючи у цьому власну кваліфікацію;</p> <p>ПРН13. Відповідати за налагодження гармонійних відносин у колективі;</p> <p>ПРН14. Бути здатним вчитися упродовж життя, здатним до подальшого навчання з високим рівнем автономності;</p> <p>ПРН15. Бути відповідальним за професійний розвиток окремих осіб та/або театральних колективів;</p> <p>ПРН16. Бути здатним самостійно виконувати творчі завдання.</p>
--	---

3. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Політика виставлення оцінок (пропущені заняття, відпрацювання пропусків): кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених студентам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу студента; у випадку не виконання всіх зазначених завдань, до екзамену здобувач не допускається; пропущені заняття мають бути відпрацьовані (всі практичні завдання повинні бути виконані).

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Недопустимі підказки під час усного опитування та списування у ході контрольних робіт, на іспиті.

Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; використання гаджетів заохочується лише при дистанційній роботі.

3.3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	п	сем	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
VII семестр						
Тема 1. Перенесення дипломної вистави на сцену.	57		64		1	40
Тема 2. Уточнення надзавдання та наскрізної дії ролі у п'єсі.	55		14		1	40
Тема 3. Оволодіння психофізичним життям ролі.	56		14		2	40
Тема 4. Пошуки зовнішньої характерності ролі (грим, костюми).	55		14		1	40
Тема 5. Робота над темпоритмом та атмосферою ролі, та загалом вистави.	72		30		2	40
Тема 6. Сфера почуттів персонажу. Емоції і рефлексії, спосіб існування актора у виставі.	65		20		2	43
Разом	360		108		9	243
VIII семестр						
Тема 7. Заключна робота над роллю у дипломній виставі .	70		24		2	44
Тема 8. Уточнення дійової лінії ролі з урахуванням порад викладачів кафедри.	65		18		2	45
Тема 9. Творча дисципліна актора у процесі показу вистави.	66		20		1	45
Тема 10. Поглиблення роботи над мовною виразністю.	59		18		2	39
Тема 11. Кінострічка бачення в побудові внутрішнього монологу.	68		21		2	45
Тема 12. Темп і ритм дійства.	62		18		2	42
Разом	390		119		11	260
Усього годин	750		227		20	503

4. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Перенесення дипломної вистави на сцену.

План занять:

1. Аналіз дипломної вистави:
 - Ретельний огляд сценарію та розуміння сюжету, персонажів та їхніх взаємин.
 - Вивчення інструкцій режисера щодо перенесення дипломної вистави на нову сцену.
2. Вивчення нового простору:
 - Огляд нової сцени для адаптації до її розмірів, особливостей та можливостей.
 - Перевірка акустики та освітлення для підготовки до роботи на новій сцені.
3. Взаємодія з режисером та колегами:
 - Обговорення з режисером нових технічних деталей та адаптації сцени.
 - Проведення репетицій з іншими акторами для синхронізації гри та взаємодії на новій сцені.
4. Адаптація гри до нового простору:
 - Використання простору сцени для передачі емоцій та інтенсивних моментів вистави.
 - Вивчення нових точок зору та кутів для кращого взаємодії з глядачами.
5. Підготовка до непередбачених ситуацій:
 - Вивчення запасних планів дій у випадку технічних або інших непередбачених проблем на сцені.
 - Розвиток гнучкості та швидкого реагування на будь-які зміни під час вистави.
6. Закріплення нових навичок:
 - Проведення повторних репетицій на новій сцені для закріплення адаптованої гри та взаємодії з колегами та простором.
 - Ретельна підготовка до вистави для запобігання можливих проблем та забезпечення впевненості в грі на новій сцені.

Актор повинен ретельно вивчити контекст вистави, включаючи атмосферу, сюжет, персонажів та їхні мотивації. Це допоможе актору легше

відчути себе в середовищі вистави і адаптувати свою гру до вимог ролі та загального настрою.

Актор має розуміти важливість адаптації до нового простору сцени, включаючи її розміри, особливості акустики та освітлення. Це допоможе актору ефективно використовувати простір сцени для передачі своєї гри та емоцій.

У перенесенні дипломної вистави на сцену важлива взаємодія з іншими акторами та режисером. Актор повинен уважно слухати інших учасників вистави, спілкуватися з ними та взаємодіяти, щоб створити злагоджену та переконливу гру.

Актор має враховувати аудиторію та її реакції на виставу. Він повинен вміло пристосовувати свою гру, щоб зацікавити глядачів та передати їм потрібні емоції та враження.

Найважливіше, що актор повинен виявити у перенесенні вистави на сцену - це гнучкість та професіоналізм. Він повинен бути готовий адаптуватися до будь-яких змін та непередбачених ситуацій, які можуть виникнути під час вистави, і продовжувати грати на високому рівні.

Узагальнюючи, перенесення дипломної вистави на сцену вимагає від студента-актора не лише вміння грати свою роль, але й гнучкість, адаптивність та вміння працювати в команді. Майстерність актора полягає у здатності впевнено виступати в будь-яких обставинах і створювати магію театрального мистецтва для аудиторії.

Тема 2. Уточнення надзавдання та наскрізної дії ролі у п'єсі.

План занять:

1. Аналіз тексту п'єси:
 - Ретельне вивчення тексту п'єси з урахуванням контексту, діалогів, монологів та загального сюжету.
2. Вивчення персонажа:
 - Розуміння мотивацій, характеру та цілей персонажа у контексті п'єси.
 - Аналіз наскрізної дії персонажа та його взаємодії з іншими персонажами.
3. Обговорення з режисером:
 - Проведення зустрічей з режисером для обговорення тлумачення ролі та її важливості в загальному контексті п'єси.
 - Отримання від режисера додаткових вказівок та виправлень для уточнення надзавдання та наскрізної дії.

4. Акторські експерименти:

- Виконання актором ролі через призму різних емоцій, станів та мотивацій персонажа для збагачення його внутрішнього світу.
- Проведення експериментів з різними варіантами наскрізної дії та її впливу на розвиток сюжету.

5. Репетиції та відкриті обговорення:

- Виконання ролі під час репетицій з урахуванням уточнених завдань та дій.
- Відкрите обговорення з режисером та іншими акторами результатів роботи над надзавданням та наскрізною дією ролі.

6. Закріплення та дослідження:

- Проведення повторних репетицій для закріплення уточнених навичок та дій персонажа.
- Подальше дослідження ролі та її взаємодії з іншими персонажами для досягнення максимальної автентичності та ефективності вистави.

Уточнення надзавдання та наскрізної дії ролі у п'єсі є важливим етапом у роботі актора, оскільки від цього залежить глибина його виразності та автентичності персонажа на сцені. Цей процес вимагає від актора ретельного аналізу тексту п'єси, вивчення контексту і характеру персонажа.

Актор повинен зрозуміти основні мотивації та цілі свого персонажа, його внутрішній конфлікт та способи його вирішення. Це допомагає актору створити наскрізну дію ролі, яка проводиться через усю п'єсу, виражаючи постійний розвиток та зміну персонажа. Надзавдання ролі визначає його основну мету та напрямок, який актор повинен дотримуватися протягом усього вистави.

Уточнення надзавдання та наскрізної дії ролі допомагає актору поглибити розуміння персонажа та його місця у внутрішньому світі п'єси, що робить виконання більш переконливим та емоційно насиченим.

Тема 3. Оволодіння психофізичним життям ролі.

План занять:

1. Дослідження персонажа:

- Ретельне вивчення тексту п'єси та аналіз характеру, мотивацій, емоцій та психології персонажа.
- Вивчення біографії персонажа, його досвіду, та взаємин з іншими персонажами.

2. Розвиток емпатії:

- Спроба розуміти персонажа на емоційному та психологічному рівні.
- Зосередження на відчуттях, думках та переживаннях, які могли би мати персонаж.

3. Фізичне втілення персонажа:

- Розробка фізичних характеристик персонажа, таких як постава, жести, міміка.
- Експерименти з голосом та мовленням, враховуючи характер та особливості персонажа.

4. Техніки імпровізації:

- Використання імпровізаційних вправ для вільного впорядкування ідей, думок та емоцій персонажа.
- Створення ситуацій, які допоможуть акторові легше відчувати персонажа та зануритися в його світ.

5. Внутрішня робота:

- Рефлексія над особистими емоціями та досвідом, які можуть мати відображення на персонажі.
- Розробка внутрішнього монологу та внутрішніх мотивацій персонажа.

6. Репетиції та експерименти:

- Активна участь у репетиціях, де актор може випробувати різні підходи до втілення персонажа.
- Експерименти зі змінами емоційного стану, щоб знайти оптимальний спосіб вираження персонажа.

7. Постійне вдосконалення:

- Постійне вивчення та розвиток психологічних та фізичних аспектів ролі.
- Відкритість для нових ідей та підходів, які можуть допомогти поглибити розуміння та втілення персонажа.

Оволодіння психофізичним життям ролі є однією з ключових складових майстерності актора, оскільки воно передбачає глибоке занурення во внутрішній світ персонажа та його повну ідентифікацію з ним. Цей процес вимагає не лише розуміння мотивацій, характеру та цілей персонажа, а й активної роботи над власною емоційною та фізичною підготовкою.

Актор повинен провести глибокий аналіз персонажа, розкривши його внутрішній світ, психологічні риси та внутрішні конфлікти. Це передбачає вивчення тексту, контексту, а також експерименти з різними підходами до

інтерпретації ролі. Актор має зрозуміти, як персонаж реагуватиме на різні ситуації, які є його місцем у світі п'єси та які досвіди впливають на його поведінку.

Психофізична підготовка також включає в себе фізичні вправи, розслаблення та концентрацію, які допомагають актору зберегти енергію та увагу протягом вистави. Актор повинен бути готовий до того, щоб віддати своє тіло та емоції на роль, забувши про власну особистість та переживання.

Засвоєння психофізичного життя ролі дозволяє актору створити переконливу, живу та емоційно насичену інтерпретацію персонажа, яка зачаровує глядача та переносить його у віртуальний світ театру.

Тема 4. Пошуки зовнішньої характерності ролі (грим, костюми).

План занять:

1. Аналіз персонажа:

- Ретельне вивчення характеристик та особливостей персонажа, його статусу, віку, соціального стану тощо.
- Визначення ключових елементів зовнішності, які потрібно підкреслити або змінити для відображення особливостей персонажа.

2. Консультація з режисером і художником-постановником:

- Обговорення з режисером та художником-постановником вимог до вигляду персонажа.
- Подання власних ідей та спостережень щодо зовнішності ролі.

3. Дослідження епохи та стилю:

- Вивчення історичного та культурного контексту п'єси або фільму, який буде виставлятися.
- Аналіз естетики та моди епохи, яка відображена в творі.

4. Розробка концепції зовнішності:

- Створення концепції зовнішності персонажа на основі отриманої інформації та консультацій з режисером і художником-постановником.
- Визначення елементів гриму, костюмів та аксесуарів, що найбільш відповідають образу персонажа.

5. Проби і тестування:

- Проведення проб гриму та примірок костюмів для оцінки їхньої відповідності образу персонажа.
- Використання фотографій та відеозаписів для оцінки реалізації зовнішнього образу.

6. Коригування та удосконалення:

- Внесення коректив в образ гриму та костюма на основі отриманих вражень та коментарів режисера і художника-постановника.
- Постійне вдосконалення зовнішньої характеристики ролі з урахуванням вимог та вказівок з боку режисера та художника-постановника.

Пошуки зовнішньої характерності ролі є невід'ємною частиною майстерності актора, оскільки правильно підібрані грим та костюми можуть значно збагатити образ персонажа і допомогти актору краще відчувати його. Для пошуку зовнішньої характерності ролі актору необхідно звернути увагу на різноманітні техніки та методи:

1. *Аналіз тексту та контексту:* Актор звертається до тексту п'єси та вивчає описи персонажа, його характеристики та особливості. Важливо враховувати епоху, соціальний статус та інші важливі аспекти, що впливають на зовнішній вигляд.

2. *Дослідження епохи та стилю:* Актор вивчає історичний період або соціокультурний контекст п'єси, щоб правильно підібрати грим та костюми, які відображають зазначену епоху або стиль.

3. *Експерименти з макіяжем та костюмами:* Актор випробовує різні варіанти гриму та костюмів, використовуючи різноманітні прийоми та аксесуари, щоб додати особливого колориту та виразності образу.

4. *Співпраця з режисером та художником-постановником:* Актор консультується з режисером та художником-постановником для визначення кінцевого образу персонажа, обговорення відтінків та деталей, які потрібно врахувати в гримі та костюмах.

5. *Технічна підготовка:* Актор засвоює техніки нанесення гриму, вивчає різні методи оформлення костюмів, щоб впевнено володіти всіма аспектами зовнішнього вигляду персонажа.

6. *Тестування перед дзеркалом та проби:* Актор проводить різноманітні тести перед дзеркалом, щоб переконатися, що образ відповідає його уявленню про персонажа та допомагає відтворити його на сцені.

Пошуки зовнішньої характерності ролі є важливим етапом у підготовці актора до вистави, оскільки вони допомагають створити автентичний образ персонажа, який збагачує історію та вражає глядачів.

Тема 5. Робота над темпоритмом та атмосферою ролі та загалом вистави.

План занять:

1. Вивчення тексту та розуміння сценарію:
 - Глибоке вивчення діалогів, монологів та сценарію, щоб зрозуміти темпоритм та настрій кожної сцени.
2. Аналіз персонажа та сцен:
 - Визначення емоційних та психологічних перепадів у розвитку персонажа та сцен.
 - Вивчення змін в настрої персонажа та атмосфері під час різних етапів вистави.
3. Робота над темпом гри:
 - Встановлення оптимального темпу для кожної сцени та персонажа, враховуючи їхні емоції та цілі.
 - Експерименти з різними швидкостями та ритмами, щоб досягти максимальної ефективності в передачі настрою.
4. Створення атмосфери вистави:
 - Робота над образами, світлом, звуком та декораціями для створення потрібної атмосфери на сцені.
 - Вивчення музики та звукового супроводу для підкріплення настрою та емоцій сцен.
5. Репетиції з акцентом на темпоритмі та атмосфері:
 - Проведення репетицій з фокусом на контролі за темпоритмом та атмосферою кожної сцени.
 - Експерименти зі змінами темпу гри та налаштуванням атмосфери для досягнення найкращого ефекту.
6. Колективна робота та обговорення:
 - Обговорення з режисером та іншими акторами щодо ефективності темпоритму та атмосфери вистави.
 - Пошук спільних рішень щодо покращення темпоритму та атмосфери вистави на основі відгуків та спостережень.
7. Постійне вдосконалення:
 - Проведення постійних аналізів та коригувань для забезпечення стабільного темпоритму та відповідної атмосфери протягом усієї вистави.
 - Відкритість для нових ідей та підходів, що можуть допомогти покращити загальний враження від вистави.

Робота над темпоритмом та атмосферою ролі, а також загалом вистави, є ключовим елементом майстерності актора, оскільки вони визначають ритм та емоційну наповненість вистави, що впливає на сприйняття глядачами. Актор має зосередитися на таких аспектах:

1. *Темпоритм ролі:* Актор вивчає різні темпи та ритми вистави, розуміючи, як вони впливають на розвиток сюжету та емоційну динаміку персонажа. Він працює над різними швидкостями мовлення, рухів та дій, щоб передати різноманіття емоцій та станів свого персонажа.

2. *Атмосфера ролі:* Актор досліджує емоційну атмосферу свого персонажа, його настроїв та психологічний стан. Він зосереджується на створенні відповідної емоційної аури в кожній сцені, використовуючи різноманітні техніки акторської майстерності.

3. *Синхронізація з атмосферою вистави:* Актор узгоджує свою гру з атмосферою загальної вистави, забезпечуючи єдність та гармонію між усіма елементами вистави, такими як музика, декорації та світло.

4. *Робота з енергією та напругою:* Актор розуміє динаміку вистави та вміло використовує різні рівні енергії та напруги, щоб зберегти інтерес глядачів протягом усього вистави.

5. *Взаємодія з іншими акторами:* Актор співпрацює з іншими учасниками вистави, щоб створити єдину емоційну атмосферу та забезпечити плавний перехід між різними сценами та епізодами.

Робота над темпоритмом та атмосферою ролі вимагає від актора чуття до тонких нюансів вистави, глибокого розуміння свого персонажа та вміння створювати відчуття живої, динамічної та емоційно насиченої гри на сцені.

Тема 6. Сфера почуттів персонажу. Емоції і рефлексії, спосіб існування актора у виставі.

План занять:

1. Вивчення персонажа:

- Глибоке занурення в характер, мотивації та емоції персонажа.
- Аналіз тексту, дій та реакцій персонажа на події у виставі.

2. Розробка внутрішньої емоційної палітри:

- Визначення ключових емоцій та станів персонажа на різних етапах вистави.
- Створення внутрішніх емоційних спектрів для кожної сцени та моменту.

3. Робота над емоційною підготовкою:

- Використання імпровізаційних вправ для поглиблення власних емоційних досвідів та їх зв'язку з персонажем.
 - Техніки візуалізації та уявної реальності для створення емоційного фону.
4. Виразне мовлення та міміка:
- Тренування виразності голосу та мовлення, щоб передати внутрішні емоції персонажа.
 - Вивчення та використання мімічних технік для вираження різних емоцій та станів.
5. Рефлексія та самоспостереження:
- Постійне відстеження власних емоцій та реакцій під час вистави.
 - Регулярна рефлексія над власною грою та способом вираження емоцій персонажа.
6. Репетиції та експерименти:
- Активна участь у репетиціях для впровадження емоційних ідей та експериментів з виразністю.
 - Постійне вдосконалення виразності та емоційної глибини гри під час вистави.
7. Взаємодія з партнерами:
- Розвиток вміння реагувати на емоційні сигнали партнерів на сцені.
 - Спільна робота над створенням емоційного взаємодії та хімії між персонажами.

Сфера почуттів персонажу є важливим аспектом майстерності актора, оскільки вона дозволяє актору глибше відчувати та виразити емоційний світ персонажа на сцені. Ця тема передбачає роботу з емоціями, рефлексіями та внутрішнім життям персонажа, а також з власним емоційним станом актора під час вистави. Аспекти, на які треба звернути увагу студенту-актору:

1. *Емоції персонажа:* Актор досліджує внутрішній світ персонажа, його почуття та емоції, розуміючи, що спонукає персонажа до певних дій та реакцій. Він робить акцент на реалістичному вираженні емоцій, використовуючи для цього голос, міміку, жести та рухи тіла.

2. *Рефлексії персонажа:* Актор аналізує внутрішні думки, роздуми та переживання свого персонажа, зосереджуючись на внутрішній монолог та внутрішніх діалогах. Він намагається передати не лише зовнішні, а й внутрішні процеси, які відбуваються в душі персонажа.

3. *Спосіб існування на сцені:* Актор створює уявлення про те, як його персонаж живе, відчуває та реагує на події, що відбуваються виставі. Він

уникає механічності та старається відтворити відчуття реального існування на сцені, використовуючи власний досвід та емоційну інтелігенцію.

4. *Співвідношення з власним емоційним станом:* Актор вивчає власні емоції та реакції, щоб вміло контролювати їх під час вистави та використовувати їх для вираження персонажа. Важливо зберігати баланс між емоційним заангажованістю та контролем над власним станом.

Робота над сферою почуттів персонажу допомагає актору створити автентичний, відчутний та емоційно насичений образ на сцені, який зачаровує глядачів та переносить їх у світ вистави.

Тема 7. Заключна робота над роллю у дипломній виставі

План занять:

1. Аналіз ролі:
 - Повторний аналіз характеристик персонажа, його мотивацій та цілей.
 - Глибоке вивчення тексту та контексту п'єси чи сценарію.
2. Фізична та емоційна підготовка:
 - Систематичні тренування для підтримання фізичної форми та гнучкості.
 - Робота над емоційною глибиною та виразністю для створення автентичного образу персонажа.
3. Поглиблене вивчення контексту:
 - Розуміння історії епохи, місця дії та соціального середовища, що впливає на персонажа.
 - Вивчення інших персонажів та їхніх взаємин з власним персонажем.
4. Репетиції та співпраця з режисером:
 - Активна участь у репетиціях для розробки характеру та відтворення дій персонажа.
 - Відкритість до вказівок та ідей режисера для поліпшення вистави.
5. Експерименти з виразністю:
 - Використання різних методів та технік для підвищення виразності та глибини гри.
 - Постійне пошук нових способів вираження персонажа та його емоцій.
6. Самоаналіз та рефлексія:
 - Регулярна самооцінка та аналіз власної гри для виявлення сильних та слабких сторін.

- Вдосконалення навичок на основі власного досвіду та отриманих відгуків.

7. Збереження енергії та концентрації:

- Розробка стратегій для підтримання енергії та концентрації протягом тривалої вистави.
- Використання технік релаксації та концентрації перед виступом.

8. Остаточна підготовка:

- Останній перегляд тексту та емоційного стану персонажа перед дипломною виставою.
- Підготовка до фінальних проб та вистави з найвищим ступенем відповідальності та професіоналізму.

Заключна робота над роллю у дипломній виставі є важливим етапом у підготовці актора до професійної діяльності. Ця тема включає в себе ряд процесів та підходів, які допомагають студенту-актору максимально розкрити свій творчий потенціал і представити виставу на високому рівні:

1. *Глибоке занурення у роль:* Актор проводить докладне вивчення свого персонажа, аналізуючи його мотивації, характеристики та розвиток протягом усієї п'єси. Він ретельно вивчає текст, а також звертає увагу на міжособистісні взаємини та динаміку персонажа.

2. *Творча інтерпретація:* Актор вносить власні творчі ідеї та відчуття у роль, щоб створити унікальний та неповторний образ персонажа. Він експериментує з різними варіантами гри, шукає нові інтерпретації сцен та дій персонажа.

3. *Співпраця з режисером та колегами:* Актор активно співпрацює з режисером та іншими членами творчої групи, обговорюючи різні варіанти реалізації ролі та взаємодіючи для досягнення єдності та гармонії вистави.

4. *Технічна підготовка:* Актор вдосконалює технічні навички, такі як голосове дихання, мовлення, рухові можливості, щоб впевнено виконувати всі вимоги ролі та вистави в цілому.

5. *Емоційна підготовка:* Актор працює над емоційним станом, вивчаючи способи викликання та контролю емоцій на сцені, а також вивчає методи релаксації та концентрації.

6. *Здійснення публічних виступів:* Актор бере участь у пробах та публічних виступах, щоб набути досвіду виступів перед глядачами та впевнитися у своїх здібностях.

Завершальна робота над роллю у дипломній виставі вимагає від студента-актора не лише творчості та професійної майстерності, але й великої самодисципліни, відданості та впевненості в своїх можливостях.

Тема 8. Уточнення дійової лінії ролі з урахуванням порад викладачів кафедри

План занять:

1. Аналіз порад викладачів:
 - Уважне прослуховування та аналіз порад та рекомендацій викладачів кафедри щодо ролі.
2. Перегляд матеріалів ролі:
 - Повторний перегляд сцен з урахуванням отриманих порад викладачів.
 - Вивчення тексту та реплік з новими інсайтами.
3. Дослідження мотивацій та цілей персонажа:
 - Глибокий аналіз мотивацій та цілей персонажа з урахуванням порад викладачів.
 - Пошук нових шляхів вираження мотивацій та цілей через вивчення тексту та характеру ролі.
4. Робота над характером персонажа:
 - Подальше вдосконалення образу персонажа з урахуванням нових вказівок та порад викладачів.
 - Виразна розробка внутрішніх конфліктів та переживань персонажа.
5. Експерименти з виразністю та виконавством:
 - Використання нових ідей та підходів до виразності та виконавства персонажа.
 - Експерименти зі зміною інтонації, міміки та жестикуляції під час виконання сцен.
6. Репетиції з підтримкою викладачів:
 - Активна участь у репетиціях під керівництвом викладачів кафедри.
 - Пошук нових рішень та вдосконалення гри за допомогою конструктивних порад.
7. Самоаналіз та корекція:
 - Регулярне самооцінювання під час репетицій та вистав.
 - Вжиття заходів для виправлення помічених недоліків та покращення гри.

8. Фінальна підготовка:

- Перевірка здатності виконання ролі з урахуванням отриманих порад.
- Підготовка до представлення ролі на виставі з найвищим рівнем виконавства та виразності.

Уточнення дійової лінії ролі з урахуванням порад викладачів кафедри є ключовим етапом у підготовці актора до вистави. Ця тема передбачає вивчення та аналіз тексту п'єси, вибір правильних акцентів та розвиток персонажа відповідно до концепції викладачів:

1. *Аналіз тексту:* Актор ретельно вивчає текст п'єси, аналізуючи діалоги, монологи та внутрішні думки свого персонажа. Він розуміє мотивації, цілі та конфлікти персонажа, щоб краще зрозуміти його поведінку та реакції.

2. *Співпраця з викладачами:* Студент-актор активно співпрацює з викладачами кафедри, обговорюючи різні аспекти ролі та отримуючи конструктивні поради щодо розвитку персонажа. Він відкритий до критики та готовий вносити необхідні зміни для покращення своєї гри.

3. *Уточнення характеристик персонажа:* Актор працює над визначенням характерних особливостей та рис свого персонажа, враховуючи поради викладачів. Він вивчає історію та мотивації персонажа, розвиває його внутрішній світ та робить його більш автентичним.

4. *Вибір акцентів та емоцій:* Актор розглядає різні аспекти ролі та вибирає ті, які на його думку, найбільш важливі для успішного передачі персонажа. Він працює над вираженням ключових емоцій та переживань, збалансовуючи їх відповідно до концепції вистави.

5. *Адаптація до нових ідей та поглядів:* Актор відкритий до нових ідей та поглядів викладачів, і вміло адаптується до них, забезпечуючи виразність та зрозумілість відтворення ролі.

6. *Розвиток персонажа відповідно до концепції вистави:* Актор забезпечує глибоке відтворення персонажа, з урахуванням загальної концепції вистави та її атмосфери. Він розвиває персонажа з урахуванням його взаємодії з іншими персонажами та загального розвитку сюжету.

Робота над уточненням дійової лінії ролі з урахуванням порад викладачів допомагає актору створити переконливий та автентичний образ на сцені, що відповідає вимогам інтерпретації та концепції вистави.

Тема 9. Творча дисципліна актора у процесі показу вистави

План занять:

1. Підтримка енергії та концентрації:
 - Використання технік релаксації та концентрації перед виставою.
 - Підтримка фізичної та психологічної готовності до виступу.
2. Виразність та експресивність гри:
 - Підкреслення виразних моментів у виконанні ролі.
 - Експерименти з виразністю мовлення, мімікою та жестикуляцією для підвищення ефекту.
3. Спілкування з партнерами на сцені:
 - Збереження взаємодії та хімії з іншими акторами під час вистави.
 - Реагування на сигнали партнерів та адаптація до їхньої гри.
4. Творчість та імпровізація:
 - Здатність швидко реагувати на несподівані ситуації під час вистави.
 - Використання імпровізаційних елементів для збагачення гри та створення автентичних моментів.
5. Підтримка ритму та темпу вистави:
 - Стримане виконання ролі в межах загального ритму та темпу вистави.
 - Забезпечення плавності переходів між сценами та епізодами.
6. Контроль над емоціями:
 - Збереження контролю над власними емоціями та реакціями під час вистави.
 - Використання емоційного досвіду для підсилення ефекту та виразності гри.
7. Самоаналіз та вдосконалення:
 - Аналіз власної гри та пошук можливостей для поліпшення.
 - Постійне вдосконалення навичок та підвищення професіоналізму через саморозвиток.
8. Професійне ставлення до вистави:
 - Забезпечення відданості та відповідальності у виконанні ролі.
 - Максимальне зосередження та зацікавленість у кожній виставі.

Творча дисципліна актора у процесі показу вистави є важливим елементом професійного виступу на сцені. Ця тема передбачає поєднання креативності, вміння працювати в команді та відповідальності перед аудиторією. Ось ключові аспекти цієї теми з майстерності актора:

1. *Збереження внутрішнього вогнища:* Актор прагне зберегти свою внутрішню енергію та концентрацію під час вистави, навіть у випадку втоми або важких умов.

2. *Підтримка співпраці*: Актор вміло співпрацює зі співакторами та членами творчої групи, дотримуючись встановлених режисером вказівок та створюючи єдину гармонійну команду.

3. *Гнучкість у виступі*: Актор виявляє гнучкість та адаптивність під час вистави, реагуючи на непередбачувані ситуації та можливі зміни виступу.

4. *Самодисципліна та концентрація*: Актор прагне до підтримання високого рівня самодисципліни та концентрації під час кожного виступу, контролюючи свої емоції та реакції на події на сцені.

5. *Творчий експеримент*: Актор готовий до творчого експерименту на сцені, шукаючи нові способи вираження та інтерпретації своєї ролі.

6. *Відповідальність перед аудиторією*: Актор відчуває відповідальність перед аудиторією та прагне надати їй незабутній та якісний виступ, забезпечуючи їй максимальне задоволення від перегляду вистави.

Творча дисципліна актора у процесі показу вистави допомагає створити вражаючий та неповторний театральний досвід для аудиторії, втілюючи в життя вишукані образи та емоційно зворушливі сцени.

Тема 10. Поглиблення роботи над мовною виразністю

План занять:

1. Аналіз тексту:

- Детальний аналіз тексту п'єси чи сценарію для розуміння смислу, інтонаційних акцентів та емоційних нюансів.

2. Вправи на артикуляцію:

- Виконання вправ для підвищення чіткості та виразності вимови звуків та слів.
- Вправи на розслаблення та розвиток м'язів мовно-артикуляційного апарату.

3. Робота над інтонацією:

- Експерименти з різними інтонаційними варіантами для передачі різних емоцій та настроїв.
- Відтворення мелодійності мовлення через зміну темпу, гучності та пауз.

4. Розробка акценту:

- Вивчення та відтворення акценту відповідно до характеру та походження персонажа.
- Вправи на імітацію різних мовних особливостей та акцентів.

5. Робота над емоційною виразністю:

- Пошук і відтворення емоційного забарвлення мовлення відповідно до ситуацій та переживань персонажа.
- Використання мелодійності та інтонацій для підсилення емоційного впливу на аудиторію.

6. Репетиції та експерименти:

- Систематичні репетиції з урахуванням вищезгаданих аспектів мовної виразності.
- Експерименти з різними підходами та інтерпретаціями для знаходження найбільш ефективного способу передачі тексту.

7. Самостійна робота та аналіз:

- Самостійна практика відтворення тексту з акцентом на підвищення якості мовлення.
- Аналіз власного виконання з метою виявлення слабких моментів та їх подальше покращення.

8. Фінальна підготовка та виставлення:

- Повторні репетиції з урахуванням виявлених удосконалень.
- Підготовка до вистави з метою представлення найкращого результату на публіці.

Поглиблення роботи над мовною виразністю є ключовим аспектом для актора, оскільки мова є основним засобом спілкування з глядачем на сцені. Ця тема передбачає вивчення і вдосконалення вимови, інтонації, ритму та акцентів у мовленні актора. Ось деякі аспекти цієї теми з майстерності актора:

1. *Дослідження тексту:* Актор детально аналізує текст п'єси, вивчає фрази та репліки свого персонажа, розуміючи їхню смислову навантаженість та інтонаційні особливості.

2. *Вимова та артикуляція:* Актор працює над чистотою та вірністю вимови звуків, вдосконалюючи артикуляцію та голосовий апарат.

3. *Інтонація та ритм:* Актор розуміє важливість правильного ставлення наголосів та інтонації в мовленні свого персонажа, використовуючи різні ритмічні схеми для підкреслення емоцій та смислових акцентів.

4. *Акценти та діалекти:* Актор досліджує та вдосконалює вміння використовувати різні мовні акценти та діалекти відповідно до характеристик персонажа та концепції вистави.

5. *Емоційна виразність:* Актор працює над виразністю та емоційним забарвленням свого мовлення, намагаючись максимально передати емоційний стан та внутрішній світ персонажа через слово.

6. *Публічне виступання*: Актор тренується в публічних виступах, використовуючи різноманітні мовні техніки та прийоми для залучення уваги аудиторії та створення сильного ефекту на сцені.

Поглиблення роботи над мовною виразністю допомагає акторові стати більш виразним та переконливим на сцені, забезпечуючи якісне і ефективно спілкування з глядачем через слово.

Тема 11. Кінострічка бачення в побудові внутрішнього монологу

План занять:

1. Розуміння персонажа:
 - Аналіз тексту та контексту, щоб зрозуміти мотивації, цілі та емоції персонажа.
2. Візуалізація образу:
 - Створення образу персонажа у своїй уяві, враховуючи описи з тексту та власні інтерпретації.
3. Поглиблення в переживання персонажа:
 - Занурення у внутрішній світ персонажа, використовуючи свої власні досвіди та емоції.
4. Створення кінострічки бачення:
 - Уявлення образів та сцен, які можуть відображати внутрішній монолог персонажа.
 - Зображення дій та подій через візуалізацію уявних кадрів, як у кінострічці.
5. Емоційне насичення:
 - Вираження емоцій через жести, міміку та тон голосу, щоб передати внутрішні переживання персонажа.
6. Динаміка та ритм:
 - Зміна темпу та ритму виконання в залежності від емоційного стану та переживань персонажа.
7. Експериментація та корекція:
 - Проведення різних спроб та експериментів з виконанням, щоб знайти найкращий спосіб виразу внутрішнього монологу.
 - Коригування та вдосконалення виконання на основі власних спостережень та отриманих відгуків.
8. Практика та підготовка до виступу:
 - Повторення та репетиції внутрішнього монологу з урахуванням всіх попередніх коригувань.

- Підготовка до виставлення внутрішнього монологу на сцені з максимальним виразом та переконливістю.

Кінострічка бачення в побудові внутрішнього монологу є важливим інструментом для актора у розвитку та виразі внутрішнього світу персонажа на сцені. Ця техніка дозволяє акторові відтворити глибокі емоційні стани та думки персонажа за допомогою візуальних образів з кінострічок, які він уявляє в своїй уяві. Ось деякі аспекти цієї теми з майстерності актора:

1. *Аналіз кінострічки:* Актор ретельно вивчає відео-матеріали, що стосуються персонажа, його психології, емоційного стану та ситуацій, що його оточують.

2. *Уявний внутрішній світ:* Актор використовує візуальні образи з кінострічок для створення уявного внутрішнього світу персонажа, де він може вільно виражати свої думки, емоції та бажання.

3. *Розуміння контексту:* Актор аналізує контекст сцени та ситуації, щоб вибрати відповідні кінострічки, які найкраще відображають внутрішній стан персонажа.

4. *Виразність і емоційна глибина:* Актор створює виразний та емоційно насичений внутрішній монолог, використовуючи візуальні образи з кінострічок для підсилення своїх внутрішніх переживань та рефлексій.

5. *Синхронізація з голосом:* Актор працює над синхронізацією своїх миміки, жестів та виразу обличчя з аудіо-текстом внутрішнього монологу, щоб створити гармонійну єдність між зовнішнім виразом та внутрішніми думками персонажа.

6. *Динаміка та ритм:* Актор працює над динамікою та ритмом внутрішнього монологу, враховуючи темп і тон зображених в кінострічках сцен.

Кінострічка бачення в побудові внутрішнього монологу допомагає акторові створити живий та виразний образ персонажа, який надихає глядача на глибокі емоційні переживання та роздуми.

Тема 12. Темп і ритм дійства

План занять:

1. Розуміння темпу та ритму:

- - Аналіз тексту та сценарію для визначення темпу та ритму дійства вистави.
- - Зрозуміння, які сцени потребують швидкого темпу, а які – сповільненого, щоб передати належний настрій та емоції.

2. Репетиції з експериментами:

- - Проведення репетицій зі зміною темпу та ритму вистави для знаходження найкращого варіанту.
- - Експерименти зі змінами темпу під час різних сцен, щоб підсилити драматичність та ефективність вистави.

3. Взаємодія з партнерами на сцені:

- - Створення злагодженої гри та спільної роботи з партнерами для забезпечення відповідного темпу та ритму дійства.
- - Синхронізація та координація рухів та дій для досягнення гармонійної динаміки на сцені.

4. Контроль над енергією:

- - Збереження належної енергії під час вистави для підтримки потрібного темпу та ритму.
- - Контроль над власними емоціями та фізичною втомою для збереження стабільності темпу дійства.

5. Варіація темпу в залежності від сцен:

- - Адаптація темпу та ритму в залежності від настрою, ситуації та емоційної напруги кожної окремої сцени.
- - Зміна темпу для створення динамічного розвитку подій та підсилення ефекту вистави.

6. Постійний контроль та корекція:

- - Постійне відстеження темпу та ритму під час репетицій та виставок.
- - Коригування елементів вистави з метою підтримки належного темпу та ритму у всій дії.

7. Фінальна підготовка та виставлення:

- - Проведення останніх репетицій для підготовки до вистави з урахуванням всіх аспектів темпу та ритму.
- - Представлення дипломної вистави з максимальною точністю та ефективністю темпу та ритму дійства.

Темп і ритм дійства у дипломній виставі є ключовими аспектами, що впливають на його загальну ефективність і сприйняття глядачем. Вони визначають температуру та динаміку вистави, керують енергетикою сцени та забезпечують її гармонійний розвиток. Ось деякі аспекти цієї теми з майстерності актора:

1. *Аналіз тексту:* Актор аналізує сценарій та вивчає структуру дії, встановлюючи моменти злому, напруження та розвитку сюжету.

2. *Темперамент персонажів:* Актор розуміє темперамент та характер кожного персонажа та відтворює їхній внутрішній ритм через свою гру.

3. *Взаємодія з партнерами:* Актор співпрацює з іншими членами акторського складу, щоб узгоджувати свої дії та створювати гармонійний ритм сцени.

4. *Конфлікт та напруження:* Актор працює над відтворенням емоційного напруження та конфлікту через зміни в темпі та ритмі дійства, що підсилюють драматургію вистави.

5. *Динаміка експозиції:* Актор управляє темпом та ритмом вистави таким чином, щоб ефективно передавати інформацію глядачеві та підтримувати його інтерес.

6. *Розвиток сюжету:* Актор працює над плавним переходом між сценами та епізодами, забезпечуючи логічний та послідовний розвиток сюжету.

7. *Енергетика сцени:* Актор використовує зміни в темпі та ритмі для створення певної енергетики сцени, яка відповідає настрою та емоційному стану персонажів.

Вміння контролювати темп і ритм дійства дозволяє актору створювати динамічні та захоплюючі вистави, які залишають невимовні враження у глядачів.

5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ

№ з/п	Назва теми
5 семестр	
1	Робота над сценічним образом
6 семестр	
2	Створення сценічного образу

6. ПИТАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1. Ознайомлення зі світоглядом автора.
2. Аналіз дійового ряду ролі.
3. Робота над своєю творчою формою.
4. Дикція, пластика, тренінг голосу, дихання.
5. Робота над монологам.
6. Робота над роллю під час підготовки вистави.
7. Робота з літературою, яка допоможе у роботі.
8. Робота над словом, характером, характерністю.

9. Світогляд автора, епоха, стиль, жанр.
10. Проблеми та світогляд персонажу.
11. Створення сценічного персонажу класичної драматургії.
12. Перевітлення в акторській професії.

7. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ

1. Іван Франко та його вплив на професію актора.
2. Поняття "жанр драматургічного матеріалу" та специфіка роботи актора в ньому.
3. Життя та творчий шлях Т.Г.Шевченка. Його вплив на професію актора.
4. Ж.Б.Мольєр та його драматургія в системі роботи актора.
5. "Роман життя" та "етюдний метод" як допоміжні складові у створенні сценічного образу актора у виставі.
6. Г.Крег та його методика роботи з акторами. Театр «маріонетка» і «надмаріонетка».
7. Життя та творчий шлях Г.С.Сковороди. Його вплив на професію актора.
8. Сценічна дія та її основні принципи, ознаки, види.
9. Специфіка роботи актора в українському театрі корифеїв під орудою М.Кропивницького, М.Старицького, М.Садовського.
10. Доведіть значення слова та словесної дії в акторському образі.
11. Різниця в техніці та технології роботи актора в реалістично-психологічному театрі та за методикою театру перетворення Л.Курбаса.
12. Що означають такі поняття, як "текст" і "підтекст", "монолог" і "внутрішній монолог".
13. Леся Українка та її вплив на професію актора.
14. Значення темпоритму в створенні сценічного акторського образу.
15. Японський театр Кабукі та Но.
16. Л.Курбас як вихователь плеяди видатних акторів українського театру.
17. Є.Гротовський та його методика роботи з акторами.
18. Б.Брехт та його методика роботи з акторами.
19. Школа роботи акторів у Голлівуді та на Бродвеї.
20. Ш.Дюллен та його методика роботи з актором. Поняття «голоси світу».

8. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

Авансцена – частина сцени, що виходить в глядацький зал за лінію завіси.

Акторське амплуа – вияв через актора певного характеру персонажа або образу.

Атмосфера – це емоційне, по суті, підсвідоме осмислення сприйняття будь-якого виду мистецтва.

Відкриття професійного актора – це постійний пошук розуміння високого існування людини як у реальному, так і у створеному світі.

Вічність – це створення життя в паралельному існуванні з реальним щоденним життям.

Вистава – 1) твір театрального мистецтва; твори всіх видовищних видів мистецтва (танцювального, оперного, кінематографії, пантоміми, цирку тощо).

Власне «Я» актора – це його індивідуальність і пізнання її як поняття «моє тіло – мій інструмент вираження внутрішнього, прихованого психологічного стану».

Дійова особа – це герой, створений автором літературно-художнього твору.

Додаткові проблеми – відображення дійсності засобами художньої виразності.

Драматургія – 1) синонім поняття “драма” як літературного роду; 2) сюжетно-композиційна основа вистави, кіно-, або телефільму.

Емоції – внутрішня чуттєвість, почуття, відчуття.

Емоційні відчуття – це певні явища, які виникають у процесі спілкування з живими і неживими істотами.

Емоційність – чуттєвість до запахів, дотику, слухлве зорове сприйняття, емоційно-енергетична чуттєвість.

Емоційно енергетичні імпрізації – це новий комплекс вправ та тренінгів, за допомогою яких можна створити процес опанування майбутнього сценічного образу.

Енергія власного «Я» актора - це його зовнішня та внутрішня психотехніка.

Етичні норми – знання норм та правил поведінки людини.

Жанр – певний каталізатор чіткого засвоєння під час усього репетиційного процесу актором своєрідної, неповторної приналежної тільки одному літературно-художньому джерелу природи існування актора.

Жанрова основа драматургії – це власний погляд актора, його «кут зору» на події в розвитку сюжету будь-якого літературно-художнього джерела.

Життя – постійний пошук, відкриття, бажання щодня, щомиті зрозуміти як себе, так і навколишній плін життя.

Знання – інформація, створена людьми в різних формах подачі (архітектура, оточення, середовище існування, сама людина).

Ідеологія – напрям розвитку людини за певними законами.

Імпрізація – це створення непередбаченого певного життя на базі існуючого явища середовищі існування живої природи.

Індивідуальність актора – це неповторний світ носія інформації, закладеної в його особистості.

Інформація в просторі та часі – це комплекс набутих актором знань від джерел до появи актора-особистості в живому акті творчості.

Існування живої людини – комплекс її внутрішнього нервово-психологічного світовідчуття та зовнішньої форми тілесного виявлення.

Історія – це зафіксовані факти та події, які не можна змінити.

Ірраціональне дослідження – це підсвідоме, емоційне, чуттєве, в якому в письмовій формі викладення чуттєві враження від майбутнього сценічного образу.

Комедія – драматичний твір, у якому засобами гумору та саатири розвінчуються негативні суспільні та побутові явища, розкривається смішне в навколишній дійсності чи людині.

Кохання – найвища стадія емоційного розвитку людини.

Логіка поведінки людини-актора – це відбір у формі тіла, жестів рук, голови, голосу та інших компонентів єдиної відповідності заданої автором загадки людського характеру.

Людина – це вища стадія розвитку природи, всесвіту.

Людина-актор – носій одночасно як існуючої інформації в просторі та часі, так і неповторності, створеною природою істоти під назвою «людина».

Мислення людини – постійний нескінченний процес роботи головного мозку в трьох вимірах: конкретного періоду часу існування людини, індивідуального генетичного коду, тілесному.

Мелодрама – 1) жанр драматургії, для якого характерні протиставлення добра і зла, гостра інтрига, емоційність, перебільшені драматичні ефекти та моралізація; 2) драматичний твір, у якому діалоги та монологи дійових осіб супроводжується музикою.

Мова – це подача через звук думки персонажу.

Найпростіші елементи тренінгу – це очищення власного «Я» для створення простих сюжетних імпровізацій.

Неповторність - це велика відповідальність перед собою і перед тими, хто на тебе дивиться.

Образне мислення – це мислення в реальному житті, переворене на ірреальне.

Образи – це знаки фантазії та уяви людини.

Особлива манери поведінки людини – виявлення в кожному окремому індивідуумі прихованих від інших, але існуючих у собі бажань вчинити так чи інакше.

Паралельне життя – це створення для себе життя, незалежного від реальній існуючого життя.

Персонаж – це поєднання свого власного «Я» актора із дійовою особою, героєм літературно-художнього джерела.

Пізнання персонажа – це пошук відповідей на постійно виникаючі запитання щодо мотивації поведінки й емоційних почуттів персонажа.

Психотехніка – поєднання у власному «Я» способу мислення і природи почуттів.

Проблема – це постійний процес пошуку відповіді на запитання, яке хвилює актора під час роботи над майбутнім сценічним образом.

Прості сценічні імпровізації – це навички пізнання професії актора, через уміння свідомості і тіла власного «Я» входити у будь-яку найпростішу живу істоту флори і фауни, перебувати в ній і поступово вийти із неї.

Професійність актора – це правда людського життя, помножена на багатокрайність, багатогранність невидимих рушійних сил реального буття.

Професійний театр – навички та вміння використання раніше засвоєних елементів техніки та технології професії актора.

Професія актора – навички надбаного під час навчання елементів ремесла техніки і технології.

Прямий текст – це співпадання у виголошенні слів актором, згідно з сюжетом, із його логікою поведінки, способом мислення, природою почуттів.

Раціональні дослідження – це логічне, свідоме дослідження, спрямоване на пошук відповіді: що собою являє мій майбутній сценічний образ.

Реалізм – відображення дійсності засобами художньої виразності.

Режисер – автор майбутньої вистави, контролер пошуку вираження майбутнього персонажу.

Ремесло – елементи техніки і технології засобів втілення творчості.

Роль – це текст, отриманий актором для майбутньої роботи над персонажем, сценічним образом.

Світ – модель природи флори, фауни і людини.

Світ актора – світ фантазій та ілюзій.

Спосіб зовнішньої енергетики – форма тілесного перебування іншого «Я» в просторі та часі.

Спосіб мислення – запас інформації, кількості слів, уміння вголос висловлювати думки, почуття, емоції та інше.

Сценічний образ – це результат роботи актора над персонажем по закінченні акту творчості.

Сценографія – намет, з якого виходили актори, у давніх греків мистецтво оформлення театру і живописна декорація.

Сюжет – послідовність і зв'язок подій у творі мистецтва, спосіб розвитку теми або викладання фабули.

Сюжет літературно-художнього джерела (ЛХД) – це життя персонажа, створенв авторм літературно художнього джнрела.

Творчість – це підпорядкування всього особистого в реальному житті безперервному процесі – плину життя під час акту творчості; це постійний процес, який існує в професії актора протягом всього творчого житття.

Театральна умовність – система правил, норм (акторських, режисерських, сценографічних та ін.), властивих театральному мистецтву, що забезпечують створення художнього образу вистави

Театр - місце для видовищ, у якому відбуваються дієства різні за змісто та формою.

Текст ролі – це інформація, закладена в хедожньо-літературному джнрнлі автора про майбутній сценічеїний образ у письмрвій формі.

Темпоритм – це сікупність чіткої черговіствнутрішнього ритму способу мислення персонажа, всіх внутрішніх монологів власного «Я» і оригінальних текстів автора літературно-художнього джерела із зовнішньою фізичною поведінкою власного «Я» актора і «Я» іншої людини – персонажа в конкретному просторі та часі середовища ісеування майбутньої вистави.

Техніка – володіння своїм професійним знаряддям.

Технологія – вміння використовувати навички техніки.

Тіло людини – це частка існуючої реальної людини.

Трагедія – жанр драми (прозаїчної або віршованої), який ґрунтується на гострому, непримиримому конфлікті особистості, що прагне максимально втілити свої суспільно значущі творчі ідеали, з об’єктивною неможливістю їх реалізації.

Трагікомедія – жанр драми, що містить елементи трагедії і комедії.

Фарс – комедія легкого, жартівливого змісту із зовнішніми комічними ефектами, беззмістовне, інколи малопрстойне комедійне видовисько, сценічний жарт.

Феєрія – п’єса, основана на ефектах магії, дива, яскравої видовищності з вигаданими персонажами, яким властиві надприродні здатності (фея, демон, міфологічні істоти).

Характер – це поліфонія всіх складових формування, становлення людини.

Хепенінг – 1) форма театральної діяльності, в якій не використовується текст чи заздалегідь заготовлений сценарій. 2) імпровізоване безфабульне театралізоване дієство.

Художній образ – категорія, якою визначається властива мистецтву форма мислення, завдяки якій забезпечується емоційно-почуттєве пізнання світу, втілення почуттів і думок митця. Художній образ народжується в уяві автора,

режисера, втілюється у створюваному ним творі мистецтва і відтворюється уявою глядача, слухача або читача.

Чистий простір – це створена зона існування актора, йтго власного «Я» поєданого з «Я» іншої людини, персонажа. Тільки після проходження тренінгу флори та фауни сонячного шатра.

Штамп – художній прийом або зворот мови, що багаторазово механічно повторюється без творчого осмислення.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Рівень досягнення запланованих результатів навчання перевірятиметься за допомогою рубіжних етапів контролю у формі усного опитування та практичного виконання тем курсу. Оцінка залежить від якості виконання завдань самостійної роботи студентів.

Завданням оцінювання є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу.

Студент повинен вільно орієнтуватися в поняттях дисципліни, а також застосовувати їх практично; знати методіку роботи при створенні сценічного образу, в уривках сучасної та класичної драматургії, вміти професійно аналізувати літературно-художні джерела, визначати головну проблему персонажу, вибудовувати дієву лінію ролі, володіти внутрішнім монологом, мати здатність до імпровізації, створювати характер персонажу.

Схема нарахування балів, які отримують студенти

Шкала нарахувань балів за основні форми навчальної діяльності:

відвідування заняття (пара) — 1бал

опитування –5 балів

практичні завдання - 5 балів

контрольні заняття –10 балів

підсумковий контроль (практичний показ, екзамен) – 40 балів

5 семестр

Розділ 1						Екзамен	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	40	100
10	10	10	10	10	10		

6 семестр

Розділ 2						Екзамен	Сума

T7	T8	T9	T10	T11	T12	40	100
10	10	10	10	10	10		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№ з/п	Найменування	Номер теми
1	Навчальна програма	1-12
2	Робоча програма	1-12
4	Аудиторія (спеціальний зал для занять)	1-12
5	Вигородки, елементи костюмів, реквізит	4-12

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Антонович Д. Триста років українського театру, 1619-1919.- Львів, 2001
2. Барнич М. Майстерність актора: техніка "обману": навч. посіб. з майстерності актора (лекції та практ. заняття) – Київ: Ліра-К, 2016
3. Бобошко Ю. М. Режисер Лесь Курбас. Київ : Мистецтво, 1987. 187 с.
4. Бобошко Ю. М. Сьогодення українського театру / Ю. М. Бобошко – К.: Знання, 1971. – 45 с.

5. Борис, Ігор. Таїнство творіння актора та режисера [Текст] : науково-дослідницька монографія / Ігор Борис. – Харків : Друкарня Мадрид, 2020. – 224 с.
6. Борис І.О., Плохотнюк Г. М. Майстерність актора : прогр. та навч.-метод. матеріали до курсу для студ. спец. «Театр. мистец.» / М-во культури і туризму України, Харк. держ. акад. культури, Каф. майстерності актора; [уклад. : І. О. Борис, Г. М. Плохотнюк]. — Х. : ХДАК, 2007. — 40 с.
7. Брехт Б. Про мистецтво театру : збірка. Київ : Мистецтво. 1977. 244 с.
8. Брокетт О. Г. Історія театру : [посібник]. – Львів : Літопис, 2014
9. Брук Пітер. Жодних секретів. Думки про акторську майстерність і театр / Перекл. з англ. Я. Винницької та О. Матвієнко, післямова Б. Козака. – Львів, 2005.
10. Веселовська Г. І. Сучасне театральне мистецтво : навч. посібник – К.: НАКККіМ, 2014
11. Гротовський Є. Театр. Ритуал. Перфомер. / Є. Гротовський. – Львів: Факел, 1999. – 185 с.
12. Історія театру: [посібник] / Оскар Г. Брокетт, Франклін Г. Гілді; переклали з англ.: Т. Дитина [та ін.]. — 10-те вид. — Львів : Літопис, 2014. — 729 с.
13. Історія українського театру. У 3 т. / Л. Барабан та ін. ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського. Київ, 2009. 876 с.
14. Кисіль О.Г. Український театр: дослідження. – К.: Мистецтво, 1968
15. Клековкін О. Ю. Містерія у генезі театральних форм і сценічних жанрів : навч. посібник. – К. : КДІТМ ім. І.К. Карпенка-Карого, 2001
16. Коломієць Р. Театр Саксаганського і Карпенко-Карого. Київ : Мистецтво, 1984. 100 с.
17. Корифеї українського театру: Збірник / Упоряд., вступ., приміт. І. О. Волошина. – К.: Мистецтво, 1982. – 309 с.
18. Корнієнко Н. М. Лесь Курбас: репетиція майбутнього. Київ : Факт, 1998. 469 с.
19. Красильникова О. В. Історія українського театру ХХ сторіччя : монографія. Київ : Либідь, 1999. 208 с.
20. Крег Г. Про мистецтво театру. Київ : Мистецтво, 1974. 320 с.
21. Курбас Л. Філософія театру / Л. Курбас; упоряд. М. Лабінський; [ред. М. Москаленко]. Київ : Основи, 2001. 917 с.
22. Наконечна О. Детермінанти створення і втілення сценічного образу в театральному мистецтві: монограф. / О. Наконечна. – Одеса: Астропринт, 2006. – 248 с.

23. Паві П. Словник театру. Львів, 2006. - 640 с.
24. Паперове каное: путівник по театральній антропології / Евдженіо Барба; пер. з англ. Микола Шкарабан. — Львів : Літопис, 2001. — 288 с.
25. Садовський І. К. Мої театральні згадки. – К., 1956
26. уклад. І. О. Борис. Шлях до професії актора театру та кіно (відповідно до вимог ЕCTS): навч.-метод. посіб. з навч. дисципліни "Майстерність актора" для студ. 1-4 курсів спец. "Актор драм. театру та кіно". Х. : ХДАК, 2012

Допоміжна література

1. Гринишина М. Театральна культура рубежу ХІХ–ХХ століть : Реалізм. Дискурс / Ін-т проблем сучас. мистецтва НАМ України. Київ : Фенікс, 2013. 344 с.
2. Єрмакова Н. Березільська культура : історія, досвід / Ін-т екран. мистецтва Нац. акад. мистецтв України. Київ : Фенікс, 2012. 512 с.
3. Коломієць Р. Г. Традиції, канони і новації українського театру. Початок ХІХ – початок ХХ ст. / Ростислав Григорович Коломієць; Ін-т проблем сучасн. мист-ва НАМ України. – К.: Інтертехнологія, 2008 – 135 с.
4. Корнієнко Н. Український театр у переддень третього тисячоліття. Пошук (Картини світу. Ціннісні орієнтації. Мова. Прогноз). – К. : Факт, 2000. 160 с.
5. Миленька Г. Д. Історія зарубіжного театру (від Античності до Просвітництва: [навч. посібник]. – К. : Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова, 2007
6. Нариси з історії театального мистецтва України ХХ століття : Акад. мистецтв України, Ін-т проблем сучас. мистецтва. Київ : Інтертехнологія, 2006. 1054 с.
7. Проскураков В. Архітектура українського театру. Простір і дія. – Львів : Вид-во нац. ун-ту "Львівська політехніка", 2001
8. Український театр ХХ століття : антологія вистав / Нац. акад. мистецтв України, Ін-т проблем сучас. мистецтва ; за заг. ред. М. Гринишиної. Київ : Фенікс, 2012. 963 с.
9. Черкашин Р. О., Фоміна Ю. Г. Ми – березільці: театральні спогади-роздуми / Роман Олексійович Черкашин, Юлія Гаврилівна Фоміна.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Харківської державної академії культури <http://lib-hdak.in.ua/>
2. Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека <http://mtlib.org.ua/>

3. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка
<https://korolenko.kharkov.com/>

Навчальне видання

МАЙСТЕРНІСТЬ АКТОРА

Навчальна програма до курсу
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності
026 «Сценічне мистецтво»,
ОП «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно»

Укладачі:

Могила Олександр Павлович, доцент
Кучин Павло Захарович, старший викладач
Гориславець Володимир Микитович, викладач

В авторській редакції

Комп'ютерний набір П.Кучин

План 2024

Підписано до друку 28.03.2024 р. Формат 60x84/16
Гарнітура «Times». Папір для мн. ап. Друк ризограф
Ум. друк. арк. _____ Тираж 100. Зам № ____

Адреса редакції і видавця:
ХДАК, Україна, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4
тел. (057) 731-27-83. e-mail: rrv2000k@ukr.net.
Свідоцтво про держреєстрацію ДК №3274 від 04.09.2008 р.